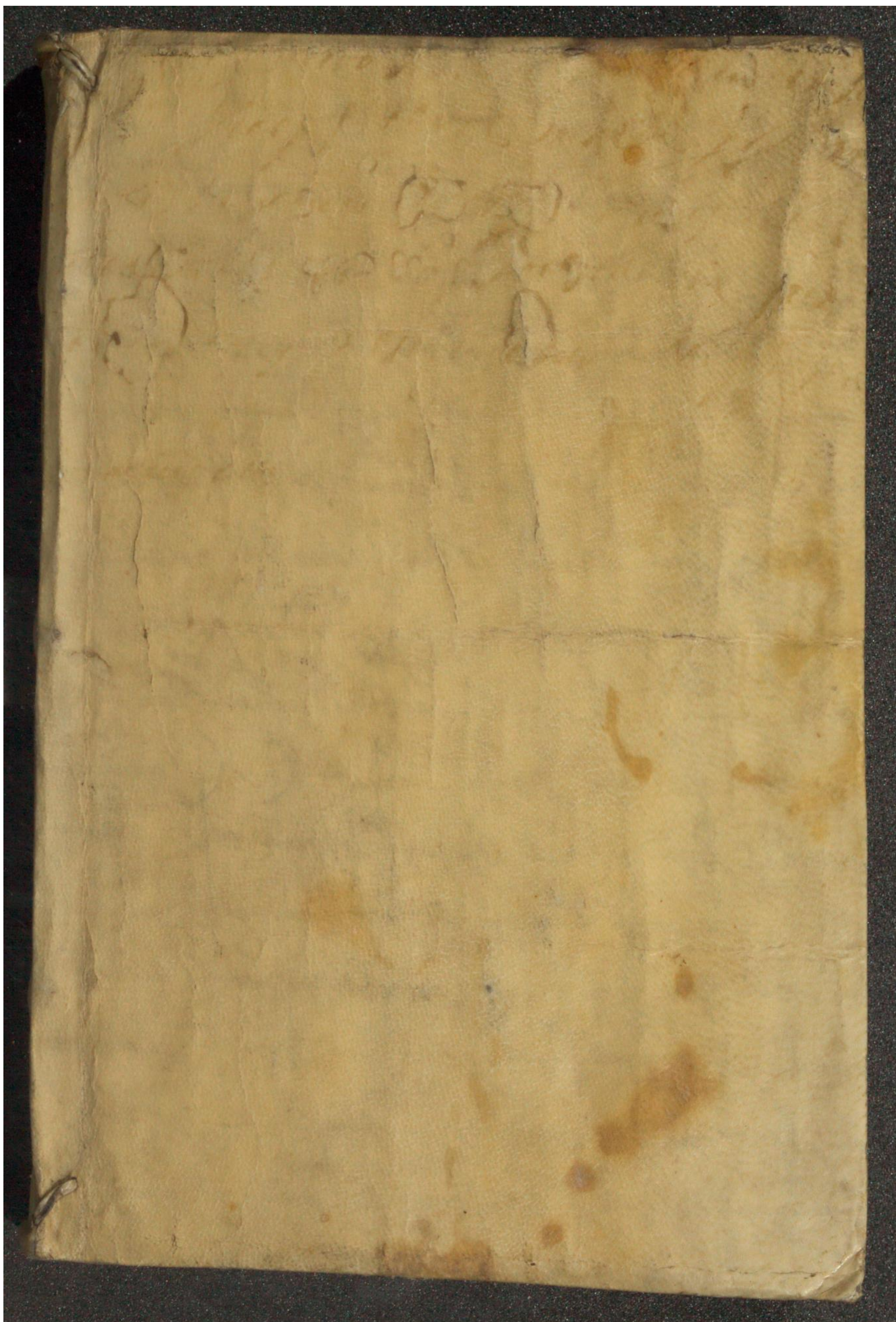
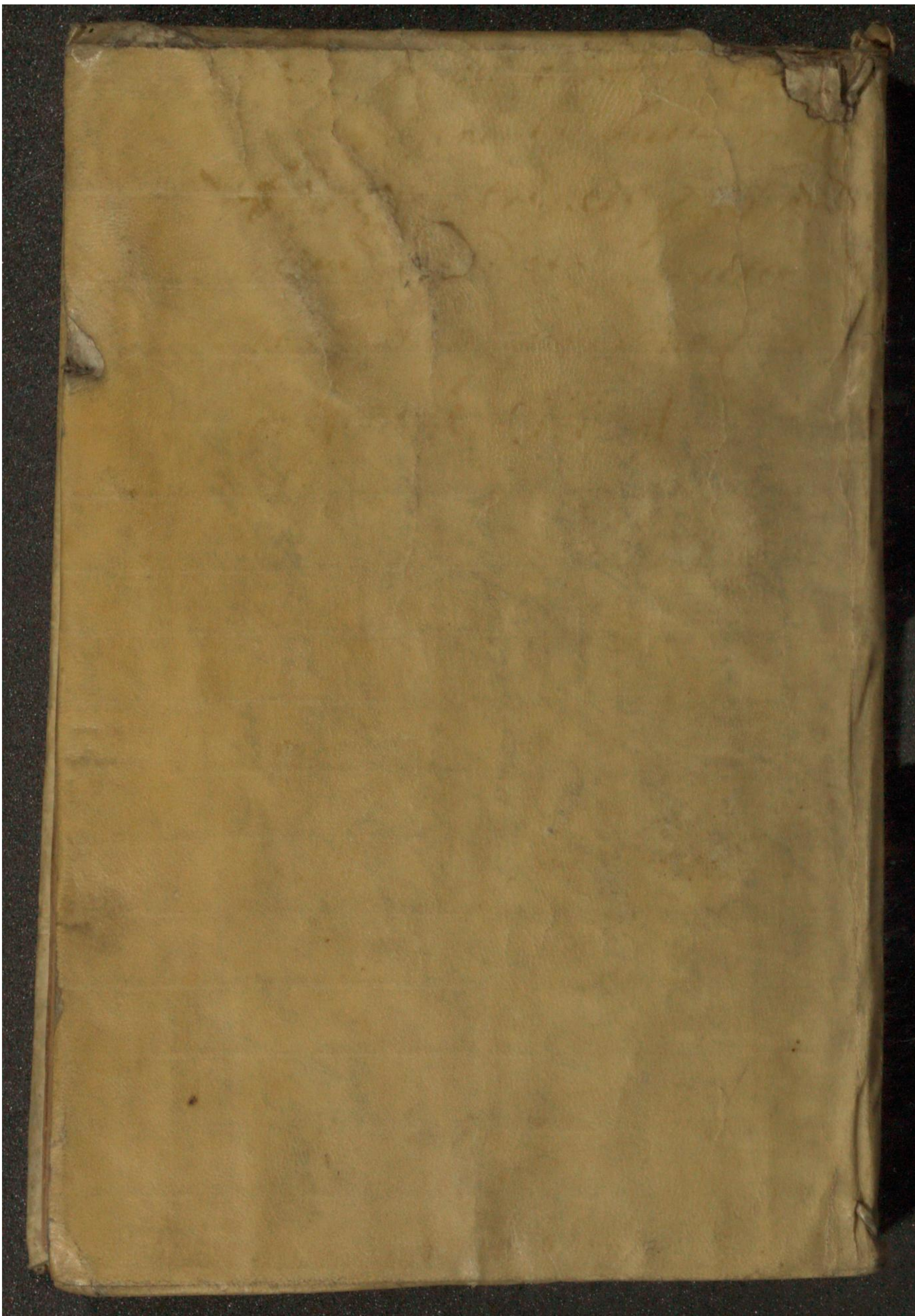

Medica
1553

METHODVS COGNOSCENDI, EXTIRPANDIQVE EXCRESCENTES in vesicæ collo caruunculas,

AVTHORE

Andrea Lacuna Segobiensi,

MEDICO

IVLII III. PONT. MAX.

Illustrissimiq; & Reuerendiss. D.D.

FRANCISCI A MENDOZZA

Card. Burgen.

Cum Priuilegio Summi Pont.

CLARISSIMO VIRO DOMINO Marino Spinello, Archiatro Viceregis Neapolitani, Andreas Lacuna S.P.D.

VI apud se nonnulla secreta Naturæ, uel artis Medicæ, supprimunt, quibus uitam iuuare possent mortalium, grauanturq; ea in publicam omnium commoditatem edere, ij, Vir Clarissime, communes, capitalesq; humani generis hostes censendi sunt, ut pote homicidæ teterrimi: non secus atq; illi, qui quum horrea magnis habeant frumenti aceruis referta, esurienti haud condolescunt plebeculæ, sed permittũt, ut in maxima caritate annonæ, conficiantur extrema fame et inopia. Nec scio sanè, utri nam horum sint crudeliores.

Quocirca pestilens id genus hominũ Galenus iustis de causis suggillans, cõmentario de Theriace sic ad Pamphilianum edisserit.

Κομιδῇ γὰρ ἀμούσου τινὸς εἶναι δοκεῖ μοι, τὸ ἀποκρύπτεσθαί τι τῶν εἰς σωτηρίαν διαφερόντων, ὑπὲρ ἧς ἅπαντες οἱ κατὰ τὴν μητρόπολιν εὔχονται δικαίως, ἅτε δὴ κατ' ἰδίαν εὐεργετούμενοι, καὶ κοινῇ κοσμούμενοι, διὰ τῶν ὑπὲρ τῆς προνοίας τῇ πόλει κατασκευαζομένων κοινωφελῶν ἔργων.

Quòd si hac tempestate infelici, nulli, aut perrari, sint Mecœnates, qui sua liberalitate et fauore, generosos conatus prouehãt (hodie namq;, proh dolor, lenones, moriones, parasiti, mimi, & histriones, ornamenta sunt atq; deliciæ Principum) nec iuuantibus sua industria Remp. honos is habeatur, qui, uel testimonio Galeni, olim hac in urbe illis haberi erat solitus: non ob id tamen cessare ab instituto Viri Optimi debent, uerùm indies pergere alacrius, ut cunctis liquidò ostendant, se non auaritia, aut gloriæ ductos cupiditate, sed studio pietatis accensos, ac propter solam uirtutem, quæ omnibus illam sectantibus pollicetur præmia immortalia, nauare publicæ utilitati suam operam.

Quum igitur ab orbe condito in hæc usq; tẽpora innumeri penè mortaliũ, ob suppressam urinam ab innatis uesicæ collo carunculis, q̃; miserrimè animã exhalarint: idq; uniuersis medicis causam tanti mali ingnorantibus, eamq; lapillo tribuentibus; ac proinde sæpe ipsos ægros perperam, & in cassum secantibus: me non posse gratiorẽ oblationem offerre Deo sum arbitratus, q̃; si in communem hominum usum, pro quorum nimirum salute, sanguinem ille suum, longè preciosissimum fudit, methodum salutarem exterminandi hunc morbum traderem, quæ à Philippo Lusitano, homine quidem Empirico, sed primo illius inuentore (neq; enim quisq; suo est honore fraudandus) fuit nobis haud ita pridem communicata.

Nam quum superioribus annis permulti Principes uiri, quos ille curandos susceperat, unà cum eo me accerserent, ut ne quid temerè gereretur in ipsa curatione cauerem, institueremq; uniuersam uictus rationem:

certè necessum fuit, eam artem, quam ueluti mysterium quoddam celabat cæteros, mihi etiam communem fieri, necnon Ornatissimo Viro. D. Ioanni Aquilerio, Medico Pontificio, qui nobis persæpe astitit.

Inter alios porrò, qui fuerũt illius ope seruati, Illustrissimum Principem. D. D. Ferdinandum à Cardona, Almirallum Neapolitanum, ac præterea Dominum. D. Lodouicum Carauaiallum, virum non minus proprijs virtutibus, q; prosapia suorum maiorum, clarum, qui post longos, acerbissimosq; cruciatus, disquirendæ salutis ergo, Romam se contulere, incredibili facilitate restituit, apud Illustriss. ac Reuerendiss. Dominum. D. Franciscũ à Mendozza, Cardinalem Burgensem, Patronum et Mecœnatem meum, multis nominibus obseruandum: cuius ædes perpetuò patent, ac xenodochij sunt uice cunctis, qui aut generis claritudine, aut aliqua uirtute insigniti, se se in illas recipiunt.

Philippo in Palæstinam profecto, Didacus Dias pharmacopola, etiã Lusitanus, successit: qui quum illum olim hospitio excepisset, ab eo nihil eiusmodi suspicante, clandestina obseruatione artem utcunq; didicit: qua postea, & multis alijs est auxiliatus, & sibi ipsi nomen & opes auxit.

Quum autem ea occasione apud ipsum Didacum diuersaretur Ginesius Fontanus, Illustriss. atq; Excellentissimi. D.D. Petri à Toleto Chirurgus absolutissimus, ut est laborioso ingenio, & tenaci, actutum concepit artem, conceptamq; retinuit: quam deniq; incredibili atq; admiranda dexteritate exercuit.

Ne itaq; inter tam paucos, doctrina tam salutaris, tamq; necessaria omnibus, premeretur, placuit eam euulgare, sed illustratam præfatione atq; splendore nominis tui, Vir Amplissime, ut multo maiori applausu exciperetur ab uniuersis.

Nam quemadmodum qui purpuram, ho

losericum, byssum, ac tapeta pretij exqui=
siti χρυσοπάρυφα intus habēt venalia, fron
tispicijs officinarū cōsueuere fimbrias quas=
dam aureas appendere, ad illiciendos ani=
mos τῶν ἐμπόρων, sic vt hæ nostræ quales=
cunq; lucrubationes eruditis multo acceptio
res essent, nulla ratione alia fieri posse autu=
maui, q̃; si patrocinio tuo cōmunitæ emerge=
rent, tibiq́; uni dedicarentur, quem ob heroi=
cas istas, immortalesq́; tui animi dotes, pru=
dentiam dico, continentiam, constantiam, in
comparabilemq́; non in arte Pæonia tantùm,
sed in omnibus disciplinis, sapientiam, mul=
tiiugamq́; doctrinam, humanitati, fidei, ac
summæ pietati coniunctam, cuncti hodie, &
suspiciunt, & admirantur.

Suscipe itaq; læta fronte hosce quantulos
cūq; labores nostros, sub tutela tua prodeun
tes, ingenuisq́; disciplinis et artibus ne cesses
patrocinari, per quas tantum honoris, &
dignitatis es consequutus. Vale. Romæ:
kal. Apr. M. D. LI.

METHODVS COGNOscendi, extirpandiq; excrescentes in uesicæ collo carunculas, Andrea Lacuna, Segobiensi, Authore.

NTER plerosq; alios affectus corporis, quibus indies torqueri solet uita mortalium, unus gonorrhœa existit, quo detenti, assiduo fluore seminis, cui nec uoluptas, nec tentigo, nec ulla prorsus uoluntas, coniuncta est, infestantur.

gonorrhe

Solet autem affectio hæc multis excitari de causis. Nam & acrimonia, & tenuitas seminis, possunt in causa esse, ut contineri intra uasa illud non possit, ac proinde perpetuò effluat.

Prodigiosa etiam illius abundantia, solet sæpe gonorrhœã inducere. Quocirca eos maiori ex parte hoc affectu exerceri constat, qui quum probè curent cuticulam, indulge

antéq; Cereri, & Baccho, cœlibatui se deuouerunt, cum Venereq; nullum prorsus commercium habent. Nam quum ij benignorũ recrementorum maximam colluuiem accumulent, necessum haud dubiè est, vt semẽ ipsum redundans, aut excernatur, aut computrescens intus, grauissima symptomata inducat.

Vnde nõnullos olim grauissimos philosophos legimus, nõ ob uoluptatem, sed ut consulerent ualetudini, indulsisse libidini, perinde ac si nulla fuisset ei coniugata uoluptas.

Imbecillitas præterea testiculorũ, gignendo huic morbo plerunq; occasionem dedit. Qui quidem imbecilli redduntur ob intemperiem aliquam simplicem, uel compositam: ob tumores præter naturã; obq; omnimodam continentiam. Ignauia siquidem (vt inquit Plato) exoluit: proprij autem officij exercitatio, robur auget particulis. Quare pulchrè, mea quidem sententia, Galenus refert, cunctos suæ tempestatis Cantores, quũ ne per somnium quidem usum uenereorum

admitterent, habuiſſe pudenda exilia, rugoſa, maximeq; flaccenſcentia, & collapſa: id quod neutiq; noſtris accidet, qui cauent ſedulò, ne in earum partium imbecillitatem ſimili ex occaſione incidant.

Solet tamen, et ob inexhauſtam libidinẽ, acceſſumq; ad putida ſcorta, præcipuè dum menſtrua deſcedunt, continuus ille ſeminis fluor inualeſcere: id quod perſæpe experiuntur ÿ, qui luxu, & uenereis illecebris totam uitam contaminant. Quippe nimia illa frictio, attritioq; penis, quæ aſſiduo ex hymenæo accidit, concitat illuc, non teſticulorum modò, ſed totius etiam corporis ſuccos, ultro alioqui fluentes, ut pote iam ex immodica uenere calidiores atq; tenuiores effectos. Sæpenumero etiam, ubi quis uel refractariam uirginem, uel aliquam matronam inexorabilem, tentat per uim polluere, nec poteſt eam expugnare, ſolet ſolui in gonorrhœam.

Longa item ſub ardenti cœlo equitatio, ita laxare ſolet arterias illas et uenas, quæ iu

xta renes consistunt, ut per eas succi, ueluti colliquati & fusi, ad testiculos facilè delabantur.

Vnde ueri simile est, per eiusmodi affectum non semper purum atq; inculpatum semen excerni: sed maiori ex parte uitiosum, acre, ac prorsus tale, ut τῆς κακοχυμίας potius, quàm geniturae, nomen mereatur.

Nam qui obsecro fieri potest, ut gonorrhoea diuturna urgente, quã uidimus aliquando tres & quatuor annos cruciare, si per eam exhauriri benignum semen dicamus, nõ modò non contabescat humanum corpus, quod ex uno, alteróue concubitu uoluntario, solet saepe elanguescere, atq; labefactari; sed interdum etiam, quàm antea, multo robustius ac uegetius euadat?

Quemadmodum igitur in mulieribus; menstruam illam colluuiem singulis mensibus constat exterminari, sic etiam et in uiris rationi est consonum, aliquando redundantia excrementa sanguinis, quae nec per uri-

nam, nec discuti per sudores, aut insensibilem transpirationem potuerunt, ad ipsos testes per seminaria uasa confluere, ac dein ad collum uesicæ, ut inde per meatum lotij excernantur.

Qua ex re non est q quispiam miretur, præsertim quum in Lotharingia *et* Germania *nõnulli sint uisi à nobis, qui purgationes muliebres ordinata uicissitudine paterentur, ac lac in mamillis gignerent, uiri certè in otio et mollitie alti, totáq; uictus et exercitii ratione prorsus effœminati.*

Si igitur semen quod per gonorrhœam effunditur, purum sit, atq; omni ex parte inculpabile (tale enim debet esse pellucidum, lene, omnisq; alienæ qualitatis, atq; grauis odoris expers) nihil negotii facesset urinario meatui, nisi hærens in eo computrescat: indicat tamen uel plenitudinem, uel imbecillitatem retentricis potentiæ, quatenus dictum est: uel conuulsionem etiam spermaticorum uasorum: quo nomine solent epile-

ptici omneis ſemen, dum conuelluntur, exprimere.

Si uerò non ſit eiuſmodi, ſed infectum, contaminatumq; miſcella uitioſorum ſuccorũ (cognoſces enim id eſſe tale, quum ex odore graui et uiroſo, tum uel maximè ex conſiſtentia & colore, quibus pus non probè concoctum refert) totum per quem transfluit meatum, ac præcipuè ipſum collum ueſicæ, in quod pori ſeminarij implantantur, primò quidem excalfacit: poſtea uerò, acrimonia ſua erodit, exedit, pungit, ac mordaciſſimè exulcerat.

Sed neq; inficiamur interim, et ab acrimonia urinæ, & à calculis anguloſis, qui unà cũ illa excernuntur, poſſe urinarium meatum aliquando etiam exulcerari: quæ ſic tamen abſq; gonorrhœa intra colẽ gigniuntur ulcera, & diſtinguntur facilè, & citiſſimè perſanantur.

Vlcus autem in ueſicæ collo conſiſtens, ab eo quod ueſicam exercet, hoc indicio diſtingues,

ꝙ ubi collum exulceratum eſt, pus ueluti in unum compactum, ipſam urinam præcedat, doloŕq; inter meiendũ longè acerbiſſimus circa partem exulceratam ſentiatur, contra q̃; in ueſica ulcere obſeſſa contingit: nam neq; ita ſæuus ſentitur dolor: nec pus min gitur ab urina ſecretum, ſed cũ illa prorſus commiſtum. Taceo ueluti ſquãmulas quaſdã unà cũ urina excerni, ubi ueſica ulcere affligitur: urinamq́; ipſam reddi quàm maximè fœtidam. Iam uerò, dum urinæ meatus exulceratus eſt, colis intentus dolet, curuaturq́; ad inferna, neq;, niſi inter fœmora, indolenter teneri poteſt.

Porrò ulcus in ueſicæ collo, aut in penis cauitate, contractum, niſi cito, ac ſcitè curetur, in carunculas præter naturam attollitur, à quibus meatus urinæ obſtruitur. Nam quemadmodum ex puriſſimo ſanguine caro inculpata gignitur, ſic ex ſuccis uitioſis; alluentibus, & irrigantibus ulcera, ſolet ſpongioſa quædam caro ſuccreſcere: quam

in externis quidem corporis partibus, facile: in abditis autem, atq; intus delitescentibus, ægerrimè exterminamus. Quocirca danda nobis opera est, ut, si fieri id possit, prohibeamus eius generationē, ulcus ipsum, prius quàm intumescat, sanantes.

Sanabimus ulcus in urinæ meatu excitatum, si exiccarimus ipsum, cicatricéq; obduxerimus. Atqui neutiq; licebit hoc nobis, nisi coercuerimus prius humores confluentes ad partes exulceratas: id quod fieri debet per contraria ijs, à quibus fuerunt in eas concitati.

Siquidem si illius defluxionis causa plenitudo aliqua extiterit, uacuanda est, pro natura redundantis humoris: ægerq; tenui uictus ratione alendus. Si succorum acrimonia, & tenuitas, incraßandi sunt, reducendiq; ad symmetriam: ut corroboranda uasa spermatica, si eorum suspicemur aliquam imbecillitatem. Similiter si uenus nimis coercita sit, est laxanda: coercenda uerò, si solu=

tior q; rationi conueniat. Si labor ſimul et æſtus, conciliarunt gonorrhœam, corpus re=frigerandum eſt, minimeq; exercendum.

Fingamus ergo uirum quempiam quadragenarium, ſanguineo, bilioſoq; temperamento præditum: uenoſum inſuper, hirſutum, uene=riq;, & improbis exercitijs deditum, corre=ptum eſſe gonorrhœa, indeq; iam contraxiſſe ulcus in collo ueſicæ. Atq; hunc ipſum, & calculoſum, &, ſi placet, urinæ ardore infe=ſtatum, ineunte Vere, nobis proponamus cu=randum: idq; in regione calida, & humida, maximeq; obnoxia fluxionibus, qualem eſſe hanc urbem Romam, liquidò conſtat.

In primis aluus eſt ſubducenda, iniecto molli clyſtere, quod ſequitur. Re. Foliorum maluarum, uiolarum, parietariæ, & lactucæ, anà M.i. Hordei mund. prunorum Dama=ſcenorum, anà p.i. coquantur ſecundum artis præcepta, in ſufficienti aquæ portione. Poſtea decocto excolato, adijcito pulpæ caſſiæ, unc. .i. rhodomelitos, olei uiolacei, anà unc.ij. fiatq;

clyſmus.

Aluo ſubducta, interna dextri cubiti uena, quam baſilicam uocant, tundatur, extrahantur'q; ſenæ unciæ ſanguinis.

His, ut decet, adminiſtratis, curriculo dierum ſex, propinetur illi ſequens ſyropus, ubi primùm aurora illuxerit, neq; edat, niſi exactis à potione quinq; horis. Re. Syr. uiolacei & endiuiæ, an. unc. I. Aquæ hordei, unc. iiij. pul. trium ſandalorum. ſcrup. S.

Septima die, niſi nouilunium, pleniluniũ ue id prohibeat, hauriet diluculo huiuſcemodi pharmacum. R. Prun. Damaſcen. glycyrrhizæ raſæ, tamarind. hordei mun. an. drach. iij. quatuor ſem. fr. mai. mund. anà. drach. ii. S. trium florum cord. an. p. i. coquantur ſimul, atq; decocto ipſo diluantur, pulpæ caſſiæ recens extractæ à fiſtula, et diacatholicon, anà drach. v. Syr. ſolutiui ex nona infuſione roſarum Alexandrinarum, unc. iij. pul. electuarij trium ſand. ſcrup. i. fiat potio. Cui, ſi æger Vir Princeps, aut diues ſit, caſſiæ loco,

indantur mellis aerei, quam mannam uocitant, unc.ij. Atq; hæ quidem uacuationes poterunt repeti à nobis, quoties eas ex usu fore arbitrabimur.

Vacuatione absoluta, sumat aliquot dies mane unciam unam rosarum sacchcaro conditarum: bibatq́; insuper cyathum unum aquæ, in qua hordeum discoctum fuerit.

Abluantur præterea crura decocto rosarum rubearum, hordei, uiolarum, calycumq́; papaueris. Ablutis plantæ pedum radantur, ac rescindantur ungues.

Renes, ac tota spina, testiculiq́;, & pudendi radix, refrigerentur sequenti smegmate, quod debet administrari actu frigidum. Re. unguenti rosacei, & refrigerantis Galeni, singulorum unc.i. olei uiolacei, unc. S. pul. rosarum rub, sand.citrini, spodij, anà drach.i. caphuræ grana v. misceantur accuratissimè, instillatis guttis aceti rosacei.

Si ne sic quidem coerceatur gonorrhœa, plumbeam quandam bracteam, mediocris

ſpiſſitudinis, ægri admouebimus lumbis, qua meatus relaxati opprimantur, atq; ita, fluitantes ſuccos minus poſſint tranſmittere: uel applicabimus huiuſcemodi emplaſtrum, ut hæreat perpetuò renibus, donec ſponte ab eis decidat. Re. Boli Armenici, terræ ſigillatæ, ſanguinis drac. coralli rub. roſarum rub. electri, ſpodij, ſandali citrini, anà drach. ij. acatiæ, thuris, maſtiches, anà. unc. S. picis naualis, & colophoniæ, anà unc. i. S. terebinthinæ, ceræ, anà. unc. i. Rob myrtini, unc. ij. conficito.

Precium etiam operæ fuerit, ut bibant aliquot dies cyathum unum ſeri lactis caprilli, cui permiſta ſit uncia ſyropi uiolacei.

Quod pertinet ad remedia topica, ipſi congruentia ulceri, in primis illud aqua hordei, quæ modicum roſacei mellis receperit, per ſiphonem, abluendum ac detergendum eſt: poſtea uerò, ad cicatricem ducendum, ſequenti collyrio iniecto. Re. Aquæ roſaceæ, & plantaginis, anà unc. iiij. ſacchari lapideſcentis, uulgo canditi appellati, unc. i. ceruſſæ, argenti

ſpumæ, quam lithargyrum nominant, alumi= nis rochæ, anà drach.i.S. caphuræ, ſcrup.S. fiat collyrium. Cui quidem, ſi id exiccantius deſyderes, poteris adijcere drachmas.ij.un= guenti Aegyptiaci.

Porrò tota uictus ratio eò ſpectare debet, ut mediocriter alat, refrigerandoq; ſimul, et humectando, humorum acrimoniam retun= dat. Quare lupum (quod circumfertur) tene mus auribus: quum ulcus quidem, exiccan= tem uictus rationem poſtulet: illius autem cau ſa, contrariam. Vtriq; tamen rite ſatisfeceri= mus, ulceri quidem ipſi, occurrentes per exic cantia topica: cauſæ uerò illius, eſculentis, et potulentis, quæ uapida, & halituoſa humidi tate corpus ipſum reficiant.

Alatur itaq; gallinarum atq; caponum iu ſculis, quæ lactucam, intibum, aut cichorion, in coctura ipſa receperint: eſitetq; nonnihil ex ipſis carnibus.

Inchoabit autem prandium, & cœnam ſemper à Damaſcenis prunis, coctis in aqua,

& saccharo, donec intabescant: dein uerò, ad sorbitiones, ac postmodum ad solidiora, se accinget.

Licebit illi uti etiam phasianis, pauonibus, hœdinis, ac uitulinis carnibus, adeoq; ouis sorbilibus. Ex piscibus tantùm soleam, & mullum, cùm eisq;, si uidetur, auratam, proposito nobis ægro permitto: quod cæteri ferè omnes aut cacochymi sint, aut superflua quadam humiditate redundent.

In mensis ultimis utatur carnibus cydoniorum conditis saccharo: uel præparato similiter semine coriani. Quorum si copia non detur, edat poma odorata, & dulcia, sub cineribus cocta.

Potus sit nõ uinum, sed hordei, ac glycyrrhizæ decoctum: uel (si hoc non satis palato arrideat) hydrorosaceum, quod ex aqua, et saccharo, modicoq; succi rosarum, constat.

Cauendum omnino est à diureticis ualidis, quòd humores ad particulas exulceratas pelliciant: utendumq; in uniuersum ijs, quæ

minuant dolorem, exasperata leniant, impetumq; turgentium humorum sistant. Quare acria, salsa, et piperata omnia, prorsus circuncidenda sunt, cum eisq; asparagi, & cappares.

Quatuor horis post absolutam cœnam, scilicet dum it cubitum, sorbeat singulis noctibus cremorem amygdalarũ dulcium, sic præparatum. Re. Amygdalarum dulcium á pelliculis exutarum, unc.i. quatuor sem. fr. mai. recentium, et mund. an. drach.ij. sem. pap. albi, drach.i. tundantur simul, macerenturq; glycyrrhizæ decocto: Postea uerò, cremori expresso, calfactoq; mediocriter, sacchari candidissimi unciam unam, ad saporis gratiam, adijcito, ipsumq; sic propinato. Siquidem etiam si eiusmodi semina nonnihil diuretica sint, exercent tamen suum munus leniendo, uireisq; maximè anodynas sortiuntur.

Cremore absorpto, ineatur somnus, sitq; in dextrum latus, uel in sinistrum, decubitus: quandoquidem ei qui supinus dormit, incale-

ſcunt renes, & lumbi, conſortij'q; lege incendium atq; feruorem ſuum, genitalibus membris, per communes uenas, communicant: unde conſentaneum eſt, adaugeri fluxiones.

Quum autem propoſitum ægrotantem, inter alia, & calculoſum eſſe uoluerim, obiecerit iam aliquis calumniator, calculoſis minimè expedire refrigerantia, ut quæ multo magis calculos ipſos compingant: ſed calida, tenuiſſimarum'q; partium diuretica, & quæ acrimonia ſua poſſint eos comminuere.

Quàm uerò ſit caduca, & inanis obiectio hæc, illi facilè intelligent, qui accuratè norunt, calculos quidem maiori ex parte coaleſcere in renibus, ob illorum ardentiſſimam caliditatem: à qua ſic peraſſantur, et aduruntur ſucci, ut ſolent lateres, ab inſigni ipſius furni calore: diſſolui autem à frigido, & humido, quæ à calido, & ſicco indurata fuerunt.

Quare ab ijs medicis non minus cauendũ eſt, q̃; à morbo ipſo, qui infeſtatis calculo renum, calidiſſima propinant medicamenta: qui

bus, præter q; q nihil præsidij adferunt, calculi occasionem adaugent, inflammant uiscera, ac renes deniq;, & uesicam, exulcerant,

Diximus itaq; omnia, quæ uidebantur esse opportuna cognoscendis, persanandis'q; ulceribus in collo uesicæ, atq; adeò in penis meatu, obortis.

Si uerò ulcuscula id genus, q neglecta, maléue tractata fuerint, in tumorem præter naturam excrescant, eadem uictus, & medicinæ ratio usurpanda est, quam hactenus ad curanda illa tradidimus: collutionibus, & collyrijs exceptis, quæ non expediunt, donec exstans caro, exesa prorsus esse uideatur.

Cognoscitur autem caro in collo uesicæ, uel in alia quauis meatus urinarij parte, extuberans, ex insigni urinæ difficultate, quæ quum promptè fluat usq; ad affectam particulam, adeò illic supprimitur, ut non nisi guttatim, & cum maximis conatibus, progrediatur. Quocirca sic infestati, dum lotium conantur reddere, coguntur simul aluum etiam la-

xare.

Celebrantibus quoq; hymenæum, in medio cursu illis genitale semen coercetur, coercitum'q;, adeò languidè,, frigidè, ac citra uoluptatem, destillat, ut uerè dicere infelices possint, dum incumbunt generationi, ludere se prorsus oleum, & operam. Fieri siquidem nequit ut gignant, qui eiusmodi carunculis infestantur.

Imò uerò ubi æger minxit, ex ipso etiam lotio nonnihil in collo uesicæ citra carunculam restitat: quod quidem excerni haud potest, nisi pudendi radix manu fortiter comprimatur.

Sed neq; rectà ipsum lotium excernitur, ubi meatus occupatus à caruncula est: uerùm in unam, aut alteram partem, refringitur, atq; interdum etiam diuaricatur. Nam si excrescens caro inferiorem canalis partẽ obsideat, egressa urina, confestim sursum uersus torquetur: si superiorẽ, deorsum tendit: sinistrorsum, si regionem dextram afflixerit: ut dex

trorſum, ſi ſiniſtram obſederit. Diuaricabitur porrò, ſi meatum urinarium ſecundum latitudinem in duas cauitates increſcens caro diuiſerit.

Contingit etiam plerunq;, adeò eſſe obſtructum, & obturatum iter urinæ ab innata carne, ut uia ſolita excerni urina ipſa non potens, per alias partes erumpat, admirandosq; effluxus, natura opitulante, moliatur. Noui ſiquidem plureis, qui per eam regionē, quæ ſita inter teſticulos eſt, lotium emitterent. Sunt qui illud per ſedem: ſunt qui & per inguina excernant.

Præter dicta eſt aliud, neq; id uulgare, argumentum, enatæ alicuius carunculæ, ꝙ ſi ſpecillum, aut cathetera (ſic enim uocant fiſtulam, qua educi urina conſueuit) per urinariū meatum inſeras, penetrare ad ueſicam uſq; non poſſis, ſed ſtatim in offendiculum, hoc eſt, in tumorem ipſum, impingas: ultra quem progredi abſq; ſaltu non poteris.

Iam uerò, quum ob maximam ipſius mea-

tus angustiam ex lotio nihil exprimi possit, aut tantùm quod in eo est tenuissimum: rationi consentaneum uidetur, uesicam oppleri magna copia tenacium, & uiscidarum superfluitatum: quæ postea cum urina usq; ad isthmum delatæ, inibi'q; hærentes, obstructionem longè maiorem faciunt.

Lapis autem in uesica delitescens, à caruncula innata collo discernes, quum ex tactu ipso, quòd possimus illum per immissum cathetera contingere, tum uel maximè ex prurigine iuxta penis radicem orta, necnon longè diuerso modo suppressionis urinæ. Iis siquidem qui lapillo torquentur, quum liberè, copiose'q; aliquando profluat urina, repente in medio fluxu supprimitur, nimirum lapillo ipso, ex uesicæ fundo in collum illius incidente, eum'q; fortiter obturante.

Quocirca, si collocetur supinus æger, ita ut crura sint sublimiora corpore, concutiatur'q; multifariam, lapis à collo recedet, facile'q; urina reddetur: id quod minimè carun

culis infeſtantibus accidet.

Duplex autem curandarum excreſcentium in urinario meatu caruncularum methodus reperitur: una quidem, uiolenta, maximeq; obnoxia periculo: cuius Galenus meminit libro primo de locis paſſis: ut puta ſi ænea fiſtula immiſſa, illas eradicemus, ita ut cum urina ipſa, & cruor, et carnis fragmenta excernantnr: altera uerò mitis, & facilis, diſcriminis q; in ſe nihil continens, ut pote non ferri ui, ſed facultate medicamentorum progrediens: quam ignorarunt ueteres, & de qua impræſentiarum ſumus acturi.

Si igitur propoſitus à nobis had ita pridem æger, carunculas id genus contraxerit, præmiſſis dictis euacuationibus, obſeruata q; uniuerſa uictus ratione, quam ulceri ſanando inſtituimus, in primis tenero maluæ aut apij cauliculo (nam ordiendum ſemper eſt à leuioribus) inuncto prius oleo, quod amygdalæ dulces fuderunt, molliter atq; ſenſim ueſicæ collum tentabimus: cauentes interim, ne par-

tibus sensu exquisitissimo præditis, magnam uim inferamus. unde, & rigores, & febres, & insignes fluores sanguinis, grauissima'q; alia symptomata, subsequi consueuerunt.

Quòd si fortè cauliculus ipse ad cauitatem uesicæ absq; magna ui penetrauerit, caruncularum non usq; adeò excreuisse, argumentum erit: ob idq; de curatione ipsius maximã spem concipiemus. Si uerò impingens flectatur, frangantúrue, extrahendus est, emolliendáq;, & relaxanda ipsa intumescens caro, ut specillis multo facilius cedat, tractabiliorem'q; se exhibeat. Emollietur autem, relaxabiturq; fomentis, collyriis, & emplastris eam ad rem destinatis.

Administretur itaq;, & mane & uesperi, ante prandium, & cœnam, hoc fomentum quod subditur. Re. Foliorum maluarum. M.i. Rad. altheæ, apii, & fœniculi, an. unc.iij. Sem. lini, cydoniorum, & fœnigræci, an. un.i. Florum chamæmeli, stœcados, meliloti, pullegij, origani, anà, p.ij. caricarum pinguium,

unc.i. S. Coquantur omnia ſimul ad radicũ uſq; diſsolutionem: poſtea uerò æger ita illis inſideat, ut uaporem uniuerſum ab eis ſublatũ, facilè pudibundis excipiat, ac præcipuè ipſa colis radice. Licebit etiam, & eiſdem floribus, radicibusq́; diſcoctis, eas partes leniter perfricare, admouereq́; ipſis ſpongiam decocto prædicto imbutam, ac dein compreſſam: quæ dum fiunt, iubeatur æger urinam reddere.

Fomento adhibito, ille mador linteo aliquo molli abſtergendus eſt, perfundendæq́; partes omnes, quæ lotium ipſum diſpenſant, huiuſcemodi unguento. Re. *Vnguenti dialtheæ, Agrippæ, œſypi, butyri bubalini, an. unc.i. Olei amygd. dul. lilij albi, & chamæmelini, an. unc.ij.* Ammoniaci, *unc.i.S. ſucci apij, & chamæactes, an.unc.iij.* Mucilaginis *altheæ, & fœnigræci, an. unc.ij.* Crueſcant *ſimul uſq; ad conſumptionem ſuccorum: poſtea pinguitudo excolata, in unguentum cogatur, iniecto uidelicet recentis ceræ momento. Pe-*

runctæ partes, amiciendæ ſunt lana ſuccida, hoc eſt, nondum purgata ab œſypo.

Intra canalem uerò, inijciatur ſiphone iugiter collyrium huiuſmodi. Re. radicum altheæ, ſem. lini, & fœnigr. an. drach. vj: coquantur in tribus cyathis aquæ fluuialis, donec tertia pars abſumatur. Mucilagini poſtea tenui excolatæ, indantur olei amygd. dul. unc. iij.

His omnibus rite obitis, experire rurſus, an poſſis prædictarum herbarum haſtulas, per carunculas ad ueſicæ uſq; uaſtitatem inſerere. Quod quidem ſi ad uotum ſuccedat, breui tumorem illum diſcuſſum iri ſperabis.

Vt autem à glande ipſa pertingere ad uacuitatē ueſicæ poſſit inſerendus cauliculus, debet eſſe longitudine palmi unius, ac præterea digitorum duum, ſed tranſuerſorum, ipſius uidelicet ægrotantis. At palmum impræſentiarum intelligo intercapedinem quæ à pollice, et minimo digito, maximè à ſe diductis, comprehendittur.

Si uerò ne ſic quidem cedat innata caro,

ſed

ſed renitatur,reluctetur'q; cauliculis,inſeren da leniter cerea candela eſt,ea uidelicet craſſi tudine,quam urinarius meatus facilè excipe= re poſſit.

Cæterùm quia uerendum eſt,ne ſi cande= la intra penem frangatur (id quod maximè hyeme,ob ceræ duritiē,accidit) portio aliqua ipſius ad inania ueſicæ inſiliat, unde poſtea uix eÿci poſſit: exaſperenturq́; à fractura partes exulceratæ: ob id utiq; debet illa ex forti quodam filo,ac cera, cui nonnihil reſinæ terebinthinæ inditum ſit,conflari.

Sic itaq; præparatam, ubi abſciderimus quod ſolet ardere filum,atq; ipſius retuderi= mus cuſpidem,perungemus illam oleo dulciū amygdalarum, modiceq́; inflexam iuxta te= nuiorem partem, inſeremus pluries in urinæ meatum. Quæ quidem ſi ultra tumentem car nem proruperit (quod ex ſaltu, et portione ingreſſa cognoſces) plus q̄; dimidium totius curationis te conſequutum eſſe,ne dubites. Quippe candela ipſa compreſſa,ſuccinctaq; à

caruncula, ueluti à neruo quodam arctißimo, ueram ſedem illius indicabit: poſteaq́; in ea ipſa parte, quæ cincta, & ſignata fuerit, emplaſtrum ſuperfluæ carni exedendæ aptũ recipiens, accurati emmoti, ac liniciniy, uicem præſtabit.

Quòd ſi non una tantùm, ſed plures præter naturam carunculæ, diuerſas partes meatus urinariy infeſtent, totidẽ in partibus candelam ſuccinctam eſſe comperies, quot ipſæ carunculæ extiterint: impulſaq́; totidem etiã ſaltus abſoluet.

Verùm enim uerò, ſi eiuſmodi cerea candela ſuperare carnem contumacẽ haud poßis, eiuſdem longitudinis craßitudinisq́;, uirgulã plumbeam conficito, eamq́; tinctam oleo prædicto inſerito. Plumbum ſiquidem, præter q̃ ꝙ anodynum eſt, ulceraq́; exiccandi uim poßidet, etiam quaſuis excreſcentes carnes ſuo pondere ſupprimit, conſtringitq́;, ut ſidant,

Poteſt tamen adeò rebellis, ac refractaria

esse succrescens caro, ut plumbeam etiam ha stulam respuat: quocirca tunc argenteo aureó ue cathetere est utendum. Prius tamen q̄; hunc admoliamur, sæpius rem experiemur, per ea quæ hactenus fuere à nobis exposita. Siquidem catheteris usus, quum non perinde obsequatur, in illas partes longè tenerrimas incidens, solet excitare graues hæmorrhagias, & quæ medicis iuxta, & ægrotis, maxi mum terrorem incutiunt.

Cæterùm si qua insignis sanguinis effusio exoriatur, sistetur facilè, per siphonē aqua plantaginis, & rosacea, quibus albumen oui permistum sit, in meatum ipsum iniecta: ad moto'q; extrinsecus peni, ac pudibundis omnibus, huiuscemodi cataplasmate. Re. Aquæ uel succi plantaginis, aquæ rosaceæ, anà unc. iiij. aceti rosacei, unc. ij. albumina ouorum nu mero. ij. pul. boli Arm. sang. drac. coralli, rosarum, myrtillorum, cort. mali Punici, terræ sphragitidos, anà drac. ij. Conficito cataplasma, ipsum'q;, ut dixi, admoueto.

Quia uerò corporum curandorum uarietas maxima est, expedit habere catheteras complures, omni ætati, & sexui, accommodatos: quandoquidem fœminæ interdum hisce affectibus corripiuntur. Ad mares itaq; tres: ad fœminas duo sunt satis. Atq; ex uirilibus quidem maximus solet esse quindecim digitorum: medius duodecim: minimus nouem. Ex muliebribus maior nouem: minor sex. Incuruos autem eos esse paulum, sed magis uiriles, oportet, quo uiris magis intorqueatur collum uesicæ.

Aeger igitur, dum tentatur, super subsellium supinus est collocandus. Chirurgus autem, à dextro illi latere assistens, sinistra quidem manu, colem eius contineat: dextra uerò, immitat fistulam in iter ipsum urinæ: atq; ubi ad collum uesicæ peruenerit, simul cũ cole fistulam inclinatam, sensim in uesicam compellat.

Solent autem chirurgi spongiam æneo alligatam filo usq; ad finem catheteris inserere:

quam retractam, confestim urina sequitur, ua cui uitandi gratia.

Superatis ita carunculis, penetratoq; usq; ad uesicam toto urinario meatu, instrumentū quo peractum id opus fuerit, siue sit candela, siue ferula plumbea, siue deniq. καθετῆρ, per totam diem intus est relinquendū, cogendusq; æger sic lotium reddere, nisi nimium sit impatiens laboris. Sic namq; fiet, ut tum ab urina, tum ab organo inserto, aquæductus ille q; maximè dilatetur.

Educto post longam inibi moram cathetere, uel plumbea ferula (si eis absoluta operatio fuerit) inserenda ultimò cerea candela est, ibidemq; sinenda, donec ab ipsis carunculis cincta, ueluti stigmata quædam recipiat, quæ ad medicamenti delendis illis idonei exquisitam appositionem, haud uulgariter conferent.

Extracta demum candela, inspiciendum curiosè est, qua in parte sit contusa, & compressa: nam circa eam ipsam partem est obdu

cendum Philippi emplaſtrum, facultate admi
randa præditum: quippe quod partes quidem
ſanas tuetur, atq; conſeruat integras: eas uerò
quæ unà cũ ulcere excreſcunt, abſumit abſq;
inſigni dolore. Eius autẽ deſcriptio eſt talis.

Re. Aeruginis, auri pigmenti, chalcitidos
(quam in officinis uitriolum nominant) alu-
minis rochæ, ſingulorũ unc. ij. Perfuſa q̃; acer
rimo aceto, inter duos marmoreos, uel porphy
rites lapides, ducantur accuratiſſimè, redac-
taq́; in læuorem tenuiſſimum, exponantur So
li Caniculari. Exiccatus pollen, rurſus aceto
affuſo ducendus, ac læuigandus eſt, Soliq́; ſi-
militer exponendus: id quod octo, aut nouem
dierum curriculo facere nõ ceſſabimus, donec
partium ſumma tenuitate acquiſita, omnem
prorſus acrimoniam atq; mordacitatem amiſe
rit. Conſtat namq́; fortium medicamentorũ
ex aceto diebus pluribus contritorum, mor-
ſum quidem, & acrimoniam, obtundi: uireis
autem, augeri. Quæ ratio obſeruatur etiam in
metallicis medicamentis combuſtis: q̃uis hæc

ex ignis commercio nonnihil mordacitatis retinent: quod elota deponunt; ac proinde ablutis utendum est, in ijs qui molli carne sunt prædi ti, admodumq; ad sentiendum prompti, necnõ cacochymi.

Confecto puluere, accipito argenti spumæ, quæ & lithargyros appellatur, unc ij. olei rosacei unc. iiij. quibus per cocturam ad emplastri corpulenti consistentiam redactis, illius uncias duas permisceto, conficitoq; medicamen duriusculum, ut candelæ uel plumbo adhærens, diffluere à propria sede, uel si comprimatur, non possit.

Huius porrò emplastri compositionẽ credidit Philippus Petro Matorello, Hispano, Viro certè, ut probatæ fidei, sic pharmacopolæ integerrimo: qui postea descriptionem eius integram nobis ultro communicauit, & in cuius unius officina, quæ è regione iampridem obmutescentis Pasquilli est, medicamen ipsum extat curiosissimè præparatum.

Cæterùm quum uariæ sint cõstitutiones

atq; temperies corporum, ob idq́; unicum medicamen omnibus conuenire non poſſit: ſed molliora quidem, ſenſibiliora'q;, mitiorem ipſius emplaſtri uim poſtulent: acriorem autē, ea quæ robuſtiora ſunt: ob id utiq; præſtat ſemper in promptu habere duplicem eius compoſitionem: unam quidem, quæ longè mitiſſima ſit, præhumidisq́; ac maximo ſenſu præditis adminiſtretur corporibus: alterā uerò, quæ acerrimā exedendi, colliquandi'q;, facultatem ſortiatur, qualis robuſtiſſimis conſtitutionibus eſſe ſolet ex uſu. Quas inuicem temperans, dum poſtulabit occaſio, pro uarietate miſturæ, permultas alias medias inter ipſas conficies. Nam ſi parem utriuſq; portionem contemperaueris, mediam ambarum ad æquilibrium edes compoſitionem. Quòd ſi ex altera plus adijcias, tantum à media ad ſummā illam diſpenſatio recedet, q̄ta fuerit ſupra mediocritatem adiecta portio.

Eſto igitur potentiſſimum medicamen, quo nimirum utemur in corporibus ualidiori-

bus, id quod recipit ad præparati pulueris uncias .ij. totidem ex argenti ſpuma, cum roſaceo in emplaſtri formam redacta. Vt mitiſſimũ, quod ex hac duplam portionem ſortiatur: prædicti uidelicet pulueris uncias binas: atq; ipſius emplaſtri quaternas. At medium exquiſitè inter hæc erit, quod ex binis eiuſdem pulueris, ac ternis dicti emplaſtri, conflatur: quale exiſtit, quod ex ambobus unà confuſis conficitur.

Quale autẽ ipſorum intrepidè poſſimus adminiſtrare, indicabit nobis, & habitudo, et ſenſibilitas ægri. Auſpicandum tamen ſemper eſt à mitiori, progrediendum q; ad acriora, ſi ex uſu fore uideantur.

Quum itaq; ulceribus in alto latitantibus corpore, non liceat nobis admoliri neq; linicinia, neq; emmota, perinde ac ſi in cute conſiſterent: ob idq; neq; emplaſtra commodè adminiſtrare: eorum ſanè emolumentum, et uſum, ſuggerit nobis cerea candela, ut pote in ſe medicamenta excipiens, ac ueluti manu ducens

ad partes exulceratas.

Excauanda autem, deradenda'q; modicè, ipsa candela est, circa eam partem quæ recepturα est emplastrum: ne id uidelicet extans, eminensq́;, penetrare ad affectam sedem ob inæqualitatem non possit.

Licebit etiam nobis emplastrum ipsum plumbeæ circumponere ferulæ, si canalis angustior sit, quàm ut illum permeare possit candela.

Sunt qui nequeuntes usq; ad uesicam traijcere, prædictum medicamen candelæ mucroni adaptant, sperantes assiduo contactu illius, tumorem præter naturam se breui demolituros. Quum autem reluctanti carunculæ ipsius candelæ cuspis diu hærere non possit, nihil sanè, aut perexiguum, illi promouere mihi uidentur.

In summa uerò curandum est, ut medicamen exquisitè adhæreat carunculæ. Sic nam'q; fiet, ut quinis uel senis diebus paulatim absumat illam, atq; in humorem quendam

purulentum conuertat.

Cæterùm si dum hæc fiunt, aliquis dolor acerrimus, aut insolitus rigor, aut febris, aut deniq; aliquod aliud graue symptoma, ipsum ægrum inuaserit, extrahenda candela est, colluendusq́; urinarius meatus lacte caprillo, aut aqua rosacea, cui caphuræ nonnihil permistũ sit: tam diu'q; supersedendum à chirugia, donec sedata esse impedimenta illa omnia uideantur.

Carunculam extirpari cognosces, quum ex mordicatione percepta circa exulceratam particulam, tum ex copia effluentis puris, quo etiam, dum extrahitur, apparet tota candela imbuta. Quæ quidem si tanta facilitate inseratur, ut etiam parte crassiori penetrare usq; ad uesicam possit, iam nõ extirpari modò, sed prorsus absumptam, & exterminatam esse, est indicium. Quòd si præter hæc, lotium liberè, cito, copiosè, ac recto tramite profluat, celeriter'q; genitale excernatur semen, nulla relinquitur amplius tibi ambiguitatis occasio.

Discußa, extirpata'q; illa, quæ succreuerat, carne, ulcus est abstergendum, per siphonem prolixæ fistulæ iniecto sæpius hoc collyrio quod subditur Re. Centaureæ minoris, apij, caudæ equinæ, anà M.S. Hordei contusi, unc. i. coquantur in libris. ij aquæ purissimæ, donec media pars absumatur. Postea decocto excolato, rhodomelitos, uel mellis centaureæ uncias binas adijcito, utitorq;.

Cõmendatur etiam unicè ad sordida, putrescentiaq; urinarij meatus ulcera, collutio ex aqua per sublimationẽ extracta à cocchleis & fabis uiridibus, cui sit inditum nonnihil mellis rosacei Si uerò tanta sordium colluuies adsit, ut uix elui possint, adijcere leuem quandam portiunculam unguenti Aegyptiaci erit operæ precium.

Vlceribus iam puris redditis, inducetur cicatrix, huiuscemodi smagmate per siphonẽ infuso. Re. Aquæ plantaginis, & rosaceæ, anà unc. iiij. seri lactis caprilli, unc. ij. eCrußæ drac. vi. aluminis rochæ, marmoris candidissi

mi, ſpody, cryſtalli, ſingulorum drac .i. S. caphuræ ſcrup.i. Arida terantur accuratiſſimè, cribroq́; excuſſa tenuiſſimo, humidis diligenter miſceantur.

Tota etiam uictus ratio, ubi excreſcentes carnes exemptæ ac circumciſæ fuerint, paulatim eſt alteranda, conuertendaq́; ad paulo tenuiorem, atq; magis diureticam: quum uerendum amplius non ſit, ne mediocri diureticorũ uſu ad ueſicam humores cientes, collum illius obſtruamus, ut pote iam abundè expeditum, adeoq́; patentem redditum, ut tranſmittere quæuis excrementa, uel craſſiſſima, poſſit.

His itaq; documentis inſtructus quiuis chirurgus, infeſtantes ueſicæ collum caruncu las, & diſcernet, et facilè exterminabit, idq́; opitulante Deo, Opt. Max. qui ut patitur innumera penè morborum genera quotidie in humanum genus graſſari, ad plectendam, compeſcendamq́; ſuperbiã inſoleſcentium homunculorum, ſic nimirum implorantibus opẽ illius, ſolet ſemper ferre manus auxiliatrices

FINIS.

AD LECTOREM.

QVIA in Galeni epitome, quam edidimus ſuperioribus diebus, quæ'q; fortè ad tuas manus peruenit, Candide Lector, paucula quædam ſunt, quæ ob editionem tumultuariam recognoſci ac dedolari haud potuerunt, animus eſt impræſentiarū ea reſtituere.

Tom.i.pag.ioo.lin.iij legendum eſt. Quare pueris citra duodeuigeſimum annum prorſus uino interdicit ſecundo de legibus.

Tom.ij pag.xxxv. cap. de peponibus leges. Succum autem in corpore gignit pepo uitioſum, id'q; potiſſimum, quum concoctus probè non fuerit. Quo caſu, choleræ morbo obnoxios conſueuit reddere. Quin etiam prius q̄; corruptus fuerit, ad uomitū quoq; eſt idoneus: præcipuè ſi largius ſumatur: &c. Quæ omnia non de peponis ſemine, ut uidentur ſenſiſſe interpretes, ſed de ipſorum ueluti carne, intelligenda cenſeo.

Tom.3.pag.551.cap.de tumore ſuppurato, legendum eſt. Porrò ubi diſcutiendi tumorem amiſſa ſpes eſt. Et.c.

Reliqua uerò omnia errata, ad calcem indicis expoſuimus, quatenus reſtituenda eſſent.

Vale.

